

**SKRIV
FÖR
FRIHET**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

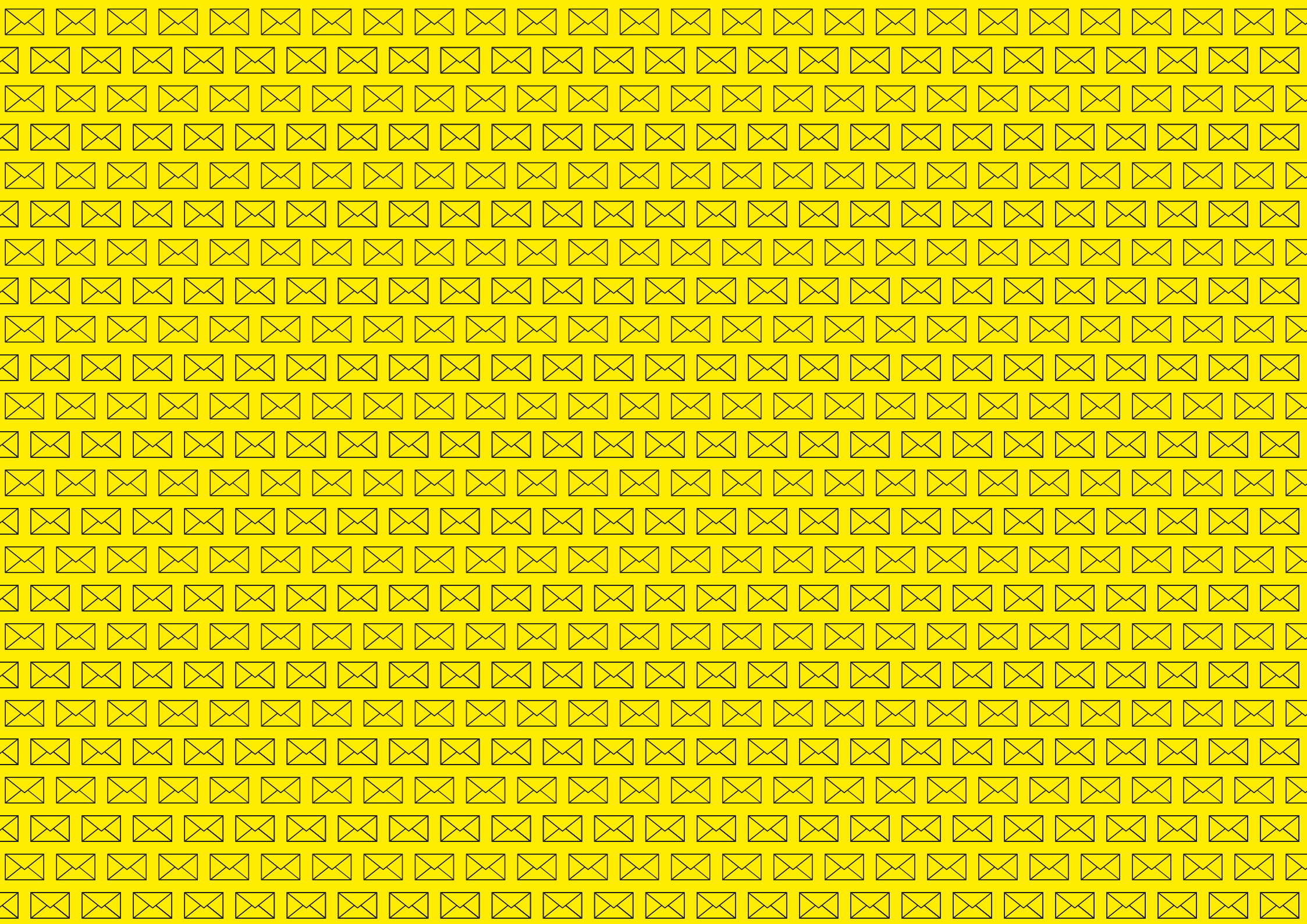
SKOLORNAS BREVMARATON 2021

LÄRARGUIDEN

Med ord skapas förändring. Tillsammans är vi starka.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING 4

Lektionens målsättningar och anknytning till läroplanen	5
Vad är skolornas brevmaratton?	6

MÅLPERSONERNA 7

Janna Jihad	8
Bakgrund: De ockuperade palestinska områdena	9
Mikita Zalatarou	10
Bakgrund: Belarus	11

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER 12

Vad är mänskliga rättigheter?	13
Yttrande- och åsiktsfrihet	15
Friheten att delta i fredliga möten och sammankomster	16
Förbud mot diskriminering	16
Rätten till rättvis rättegång	17
Ockupation	18

ÖVNINGAR 19

Uppgift: Vilka rättigheter tillgodoses inte?	20
Uppgift: Hur försvaras mänskliga rättigheter?	21
Uppgift: Janna Jihad, Det ockuperade palestinska området	22
Uppgift: Mikita Zalatarou, Belarus	25

UPPGIFTERNAS BILAGOR 27

Bilaga: Sammanfattning av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna	28
Bilaga: Sammanfattning av Barnkonventionen	29
Bilaga: Kort med barns rättigheter	31
Bilaga: Kort med vardagliga situationer	32
Bilaga: Rättvisa rättegångar	33
Uppgift: När är en rättegång rättvis?	37
Bilaga: Barns rättigheter under rättegångsprocessen	38

BREV OCH SOLIDARITETSHÄLSNINGAR 39

Anvisningar för att skriva brev	40
Vanliga frågor	41
Detaljerat exempelbrev	42
Apellbrev för Janna Jihad	43
Apellbrev för Mikita Zalatarou	44
Anvisningar för solidaritetshälsningar	45
Solidaritetshälsning till Janna Jihad	46
Solidaritetshälsning till Mikita Zalatarou	47

ORDLISTA SVENSKA – ENGELSKA 48

FEEDBACK 50

Feedbacksformulär (för elever)	50
Feedbacksformulär (för lärare)	51

INLEDNING

Bästa lärare,

Tack för att du har valt att delta i Skolornas brevmaraton tillsammans med dina elever! I år fokuserar vi särskilt på mötesfrihet, yttrande- och åsiktsfrihet, barnets rättigheter och rättvisa rättegångar. Dessa rättigheter garanteras både i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, i de internationella människorättskonventionerna och i Finlands grundlag. Skolornas brevmaraton är en del av den internationella kampanjen Write for Rights och med taggen #W4R kan du följa med kampanjen på sociala medier.

Med människorättsfostran avses fostran om mänskliga rättigheter, fostran med respekt för de mänskliga rättigheterna och fostran till mänskliga rättigheter. Detta innebär specifikt att människor uppmuntras att utöva, åtnjuta, respektera och försvara sina egna och andras rättigheter. I år stöder kampanjen barn och ungdomar i Belarus och i de ockuperade palestinska områdena. Nyheter om människorättskränkningar i dessa regioner har fyllt tidningarnas spalter och flödet på sociala medier, och många undrar vad de själva kunde göra för att sätta stopp på kränk-

ningarna. Avsikten med det här materialet är att ge människorättsperspektiv på aktuella frågor och konkreta åtgärder för att stöda människor som utsatts för orättvisor.

I den här guiden hittar du information om personerna vi verkar för och de mänskliga rättigheter som deras berättelser tangerar. Den aktiverande delen av guiden innehåller övningar som du kan använda som sådana eller redigera så att de passar din grupp. I slutet av guiden finns brevskrivningsanvisningar, brevmodeller, anvisningar för solidaritetshälsningar och en svensk-engelsk-ordlista.

Video- och bildmaterial har också tagits fram för lektionerna, dem hittar du på adressen: amnesty.fi/sv/brevmaraton-for-skolor/material/

Elevmaterialet finns på adressen: amnesty.fi/sv/brevmaraton-for-skolor/elev

Om du önskar kan du ladda ner och skriva ut elevmaterialet som pdf-fil.

Vänligen notera att materialet behandlar allvarliga

människorättskränkningar som kan uppröra eleverna. Det är bra att diskutera de tankar och känslor som väcks i samband med lektionerna i slutet av lektionen och i efterhand.

Fint att du är med – med ord skapas förändring!

Hälsningar,

Emma Åman

Sakkunnig i människorättsfostran

LEKTIONENS MÅLSÄTTNINGAR OCH ANKNYTNING TILL LÄROPLANEN

Innehållet i den här guiden har planerats för att motsvara inlärningsmålen i läroplanerna för den grundläggande utbildningen och gymnasiet. Skolornas brevmaraton handlar om människorättsfostran. Människorättfostran ökar elevernas kunskap om de mänskliga rättigheterna genom en aktiverande metod som överskrider läroämnegränserna. Den uppmuntrar eleverna att delta i formandet av en gemensam och hållbar framtid. Genom att skriva brev eller solidaritetshälsningar som stöd för en eller flera personer som utsatts för människorättskränkningar är eleverna samtidigt en del av Amnesty Internationals internationella kampanj "Skriv för frihet". Under lektionen får eleverna:

Kunskap om de mänskliga rättigheterna

Lektionens uppbyggnad och de praktiska övningarna i guiden fungerar som en dagsaktuell introduktion till mänskliga rättigheter. De mänskliga rättigheterna presenteras inte bara som abstrakta juridiska paragrafer utan som verkliga författningar som påverkar människors liv. Under lektionen går eleverna igenom exempel på människorättskränkningar, bekantar sig med berättelser om människor som försvarar de mänskliga rättigheterna och som utsatts för dylika kränkningar, och får slutligen möjlighet att själva påverka förverkligandet av mänskliga rättigheter på ett konkret sätt genom att skriva ett brev eller ett kort.

Kulturell kompetens, interaktion och uttrycksförmåga (L2)

Eleverna övar sig på att föra fram sina åsikter på ett konstruktivt sätt och att agera etiskt. De får handledning i att upptäcka kulturell mångfald och systematiskt främja de mänskliga rättigheterna.

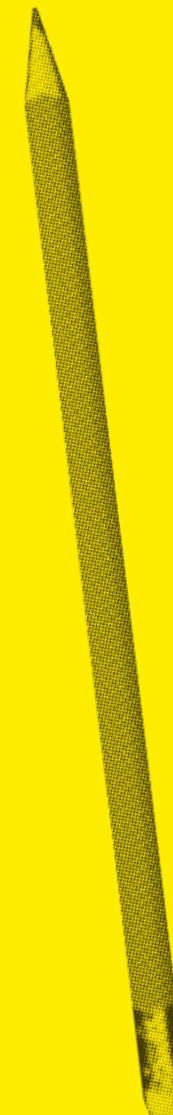
Multimodal läsfärdighet (L4)

Under brevskrivarmaraton får eleverna tolka berättelser och bilder, samt producera slagkraftig och formell text.

Delaktighet, påverkan och byggstenar för en hållbar framtid (L7)

Brevskrivarmaraton ger eleverna möjlighet att bekanta sig med medborgarsamhället och med det kollektiva globala arbetet för främjandet av mänskliga rättigheter. Under brevskrivarmaraton får eleverna en inblick i livet för personer som utsatts för människorättskränkningar och de lär sig sätt att främja dessa rättigheter.

VAD ÄR SKOLORNAS BREVMARATON?

Amnestys Skolornas brevmaraton är en del av den årliga internationella kampanjen Write for Rights. Kampanjen hålls kring den internationella människorättsdagen som firas den 10 december, och målet är att främja situationen för individer och kollektiv som utsatts för människorättskränkningar. Utöver olika evenemang och jippon är brevskrivandet en viktig del av kampanjen. Under kampanjen skriver hundratusentals människor appeller till myndigheter och beslutsfattare och stöttande hälsningar till kampanjens målpersoner. Allt som allt skickas miljontals hälsningar på olika håll i världen.

Amnestys Brevmaraton för skolor har ordnats i Finland sedan år 2013. Under åren har finländska eleverna väddat för människor i Iran, Brasilien, Azerbajdzjan, Ukraina, Belarus, Etiopien, Nigeria, Burkina Faso, Malawi, Jamaica, Filippinerna, Kanada, Turkiet, Chile, Myanmar och Finland. Och meddelandena har skapat förändring.

År 2014 agerade skolorna för **Moses Akatugba** från Nigeria som torterades och dömdes till döden som minderårig. Internationellt skickades över 800 000 appeller för Moses. Våren 2015 frigavs han äntligen efter att ha tillbringat nästan tio år i fängelse. I november 2016 besökte Moses Finland och åkte även till en skola som deltagit i kampanjen för honom.

I kampanjen år 2018 väddade man för att skydda människorättsförsvarare i Ukraina och Iran. Nästan 400 000 människor runt om i världen väddade för att attackerna mot ukrainska **Vitalina Koval** skulle utredas. Tack vare kampanjen kunde Vitalina på kvinnodagen 2019 för första gången på tre år ordna en demonstration i sin hemstad utan att bli trakasserad av extremhögern. Under kampanjen besökte Vitalina Finland och träffade elever som deltagit i brevmaraton.

Samma år väddade över 700 000 personer för **Atena Daemi**, som sitter i fängelse efter att ha

kritiserat tillämpningen av dödsstraff i Iran. Hon blev misshandlad och har varit i akut behov av medicinsk vård. Tack vare den internationella kampanjen gav de iranska myndigheterna Atena tillgång till den vård hon behövde.

Under kampanjen 2019 skrev eleverna i Finland till förmån av människorättsförsvarare i Kanada. Internationellt väddade över 400 000 personer för **urfolkssamhället i Grassy Narrows** i Kanada, där människor utsatts för kvicksilverförgiftning i över 50 år. I april 2020 undertecknade Kanadas regering slutligen ett avtal på 19,5 miljoner dollar för att bygga upp hälso- och sjukvårdstjänster för dem som drabbats av kvicksilverförgiftning. Avtalet är ett steg mot rättvisa och en klar seger för folket i Grassy Narrows som länge kämpat för sina rättigheter.

Fjolårets brevmaraton gav upphov till över 4,4 miljoner meddelanden.

MÅLPERSONERNA

JANNA JIHAD

**”JANNA ÄR EN MÄNNISKORÄTTS-
FÖRSVARARE, MEN OCKSÅ ETT BARN
SOM ÖNSKAR SIG SJÄLV OCH ANDRA
PALESTINSKA BARN EN NORMAL,
TRYGG BARNDOM.”**

Janna Jihad är 15 år gammal och önskar att hon fick leva som ett alldeles vanligt barn. ”Jag önskar att jag och mina vänner kunde spela fotboll utan att vi får tårgaspatroner i nacken”, säger hon. Men Jannas hem finns i den lilla byn Nabi Saleh på Västbanken, som ockuperats av Israels armé. Livet under arméns styre är allt annat än vanlig vardag, eftersom grym militärlag tillämpas för att kontrollera palestinierna på det ockuperade området. Armén övervakar och begränsar deras liv på många sätt.

Den israeliska armén förtrycker palestinierna exempelvis genom att göra nattliga husranssakingar, slå sönder hus och ibland också hela byskolor. Ofta grips också barn och minderåriga och fredliga demonstrationer skingras med våld. Gränsstaket och kontrollstationer gör det svårt att åka till jobbet och till skolan, eftersom det kan ta timmar att färdas korta sträckor. Ibland är det näst intill omöjligt att komma till sjukhuset.

Människor utsätts för våld och traumatiska händelser.

År 2009, när Janna var tre år gammal, började hennes samfund ordna veckovisa fredliga demonstrationer mot den israeliska ockupationen. Demonstrationerna besvarades med våld. När Janna var sju år gammal dödade Israels armé hennes farbror. Janna började spela in händelserna runt sig på sin mammas mobiltelefon för att göra världen medveten om hur den israeliska armén behandlar henne och hennes samfund. Som 13 år gammal blev Janna en av världens yngsta journalister med presskort. Nuförtiden dokumenterar hon arméns människorättskränkningar och delar sina videor på sociala medier. Jannas videor har fått hundratusentals tittare världen runt.

Israel har förbundit sig till FN:s barnkonvention, men tillämpar inte det skydd som konventionen

ger på Västbankens palestinska barn. På samma område respekteras rättigheterna för israeliska barn som lever i Israels olagliga bosättningar på samma område.

Israels myndigheter uppskattar inte Jannas verksamhet. Hon har trakasserats och hotats till livet upprepade gånger, och hon utsätts för hotande svartmålningskampanjer. Janna måste konstant frukta fysiskt våld och tortyr, och hennes samfund hotas av straffåtgärder och att dras inför en partisk militärdomstol. Janna är en människorättsförsvarare, men också ett barn som önskar sig själv och andra palestinska barn en normal, trygg barndom. Under den israeliska arméns förtryck är hennes rätt till yttrandefrihet, fredliga sammankomster och utbildning emellertid hela tiden hotade.

Janna kommer inte att ge upp. Inte förrän det blir ett slut på diskrimineringen mot palestinierna.

BAKGRUND: DE OCKUPERADE PALESTINSKA OMRÅDEN

Som en följd av sexdagarskriget tog Israel i juni år 1967 kontroll över Västbanken och de palestinska områdena i Gaza. Sedan dess har Israel byggt hundratals olagliga bosättningar på den ockuperade Västbanken, inklusive Östra Jerusalem. Hundratusentals israeliska bosättare lever i området. År 2005 avvecklade Israel alla sina bosättningar i Gaza, men bosättningarna på Västbanken finns kvar och är en av de främsta orsakerna till att Israels över 50 år långa ockupation och därpåföljande omfattande människorättskränkningar fortfarande pågår.

Israels bosättningspolitik betecknas av diskriminering utgående från nationalitet, etnicitet och religion. Bosättningarna är endast avsedda för judar.

Jannas hem finns i byn Nabi Saleh, nära staden Ramallah som blivit känd för aktivism och demonstrationer mot den israeliska ockupationen och beslagtagandet av palestinska områden.

Bosättningen Halamish är granne med byn och har lagt beslag på delar av byn och dess vattenkälla. Den israeliska armén har upprepade gånger använt omotiverat våld under sina spanings- och arresteringsoperationer och vid kväsandet av demonstrationer.

Efter år 2009 har israeliska myndigheters agerande lett till att fyra bybor förlorat livet. Hundratals andra har skadats. Bland de skadade finns också barn.

Israeliska myndigheter brukar ofta utropa Nabi Saleh till ett slutet militärområde. Detta görs särskilt under demonstrationer. I samband med blockader stänger man av vägarna till byn och bybor och besökare är tvungna att gå igenom arméns kontrollstationer, där många upplever att de blivit trakasserade av israeliska soldater. Armén har som vana att gripa lokala politiska aktivister och människorättsförsvarare och genomföra nattliga husrannsakingar. I samband med

husrannsakingarna grips ibland också barn, som beskylls för att ha kastat stenar mot israeliska soldater.

Den israeliska arméns agerande i Nabi Saleh kan betraktas som ett kollektivt straff, där regionens hela befolkning straffas, även om alla inte deltar aktivt i motståndet mot Israels ockupation. Kollektiva straff är förbjudna enligt internationell lag, och kan klassas som krigsbrott.

Israel har ratificerat FN:s barnkonvention och i Israels parlament finns en särskild kommitté som övervakar genomförandet av konventionen. Skyddet som garanteras i konventionen gäller ändå inte de palestinska barn som bor på Västbanken – i motsats till de israeliska barn som bor i olagliga bosättningar på området. Medan bosättningarnas israeliska barn omfattas av israelisk civilrätt utsätts palestinska barn för militärlagstiftning. Det här leder till att alla palestinska barn diskrimineras.

MIKITA ZALATAROU

”MIKITA, SOM HAR EPILEPSI, HÖLLS I EN ISOLERINGSCELL UTAN MÖJLIGHET ATT TA EMOT BESÖKARE ELLER FÖRSÄNDELSE. UNDER RÄTTEGÅNGEN FÖRHÖRDES MIKITA UTAN ADVOKAT ELLER EN VUXEN PERSONS NÄRVARO.”

Mikita Zalatarou är en 17-årig tonåring från Belarus. Tidigare var han en vanlig ungdom som gillade att spela Minecraft och lyssna på rap-musik. Nu har han störtats in i en värld som är värre än det skräckinjagande riket Nether i hans älskade videospel.

Enligt hans far började allt i augusti i fjol, då 16-åriga Mikita stod och väntade på sin vän vid en busshållplats på huvudtorget i centrum av sin hemstad Homel. Där pågick samtidigt en fredlig demonstration mot resultaten i föregående dagens presidentval. När polisen närmade sig

demonstrationen började folkmassan skingras. Någon ropade åt Mikita att han också borde ge sig iväg, och då började han springa tillsammans med de andra.

Nästa dag dök poliserna upp bakom Mikitas hemdörr och grep honom misstänkt för att ha kastat en flaskbomb mot polisen. Mikita hölls i rannsakningsfängelse i över sex månader. I samband med gripandet och häktningen miss-handlades och torterades Mikita av polisen – han slogs exempelvis med elektrisk batong. Mikita, som har epilepsi, hölls i en isoleringscell och han

fick inte ta emot besökare eller försändelser. Under rättegången förhördes Mikita utan advokat eller en vuxen persons närvaro.

Mikita dömdes för att ha arrangerat ett våldsamt upplopp och att ha använt sig av olagliga spräng-ämnen i samband med demonstrationen. Videomaterial från platsen visar ändå inte att Mikita skulle ha gjort sig skyldig till våldsamheter och inga medier har rapporterat om oroligheter där händelserna utspelade sig. Trots detta dömdes Mikita till fem år i ungdomsfängelse.

BAKGRUND: BELARUS

Efter Belarus presidentval i augusti 2020 inleddes massiva protester i landet. Tiotusentals fredliga demonstranter har gripits som följd. Människor har stängts in på fångläger och torterats. Vissa har förlorat livet.

Över 900 anmälningar om belarusiska polisens maktmissbruk har registrerats. Enligt Amnestys uppgifter har bara en brottsutredning kring polisens handlingar påbörjats i februari.

Däremot har 600 utredningar inletts mot fredliga demonstranter. Många av dem har torterats eller misshandlats i samband med demonstrationer eller gripanden. Åtal har väckts mot redan 200 demonstranter för kravaller och våldsamt mot-

stånd mot polisen. En del rättsprocesser baserar sig på politiska och fabricerade anklagelser.

Det finns ingen information om exakt hur många fredliga demonstranter som hamnat på fångläger. Enligt FN:s kommissarie för mänskliga rättigheter har över 27 000 personer varit gripna i början av december 2020. De godtyckliga gripandena pågår fortfarande.

De belarusiska myndigheternas hårda tag riktas även mot minderåriga. Myndigheterna strävar efter att kväsa alla meningsskiljaktigheter, vilket också lett till hot och trakasserier av barn, och att åtal väckts mot minderåriga.

Barn har blivit godtyckligt gripna och många åtal mot minderåriga har väckts med anklagelser gripna ur luften, på samma sätt som mot belarusiska vuxna.

I skolor har personalen öppet hotat barn utgående från barnens eller deras föräldrars politiska åsikter. En del barn har fått höra att deras föräldrar hamnar i fängelse eller att barnen omhändertas.

Trots detta växer och intensifieras proteströrelsen i Belarus. Det belarusiska folket har inte slutat kritisera landets regering. De uttrycker sin åsikt och sin kritik på många olika sätt – också sådana som utomstående kan ha svårt att känna igen.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

VAD ÄR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER?

Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap.

- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 1

Med mänskliga rättigheter avses de rättigheter som är gemensamma och lika för alla människor. De ska trygga alla människor ett människovärdigt liv, en grundläggande försörjning och möjligheter till samhälleligt deltagande. De mänskliga rättigheterna tillhör varje människa och gäller vid alla tidpunkter och överallt oberoende bakgrund, medborgarskap, övertygelse eller samhällelig ställning. Alla människor har förutom rättigheter också en skyldighet att respektera andras rättigheter. Ingen får till exempel diskrimineras, eftersom det kränker förbudet mot diskriminering i människorättskonventionen. De mänskliga rättigheterna tryggas i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i flera internationella fördrag.

DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA ÄR:

Universella

De tillhör alla världens människor, alltid och överallt.

Omistliga

En människa kan inte mista sina rättigheter, liksom inte heller upphöra att vara människa. Man kan inte avstå från sina rättigheter av egen fri vilja.

Oskiljaktliga

De är beroende av varandra – främjandet av en rättighet har en gynnsam inverkan på tillgodoseendet av andra rättigheter. På motsvarande sätt inverkar kränkningar av de mänskliga rättigheterna ofta negativt på tillgodoseendet av andra rättigheter.

Grundläggande

Endast de rättigheter som anses vara viktigast betecknas som mänskliga rättigheter.

FN:S ALLMÄNNA FÖRKLARING OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA (ENG. UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS)

FN antog den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna efter andra världskriget år 1948. Förklaringen är den första övergripande förteckningen över mänskliga rättigheter som utarbetats internationellt och den innehåller 30 artiklar, alltså 30 olika punkter. Till dem hör till exempel rätten till liv, frihet och säkerhet, frihet från slaveri, förbud mot tortyr, rätt till asyl, rätt att ingå äktenskap och bilda familj, åsikts- och yttrandefrihet samt rätten till en rättvis rättegång.

Förklaringen om de mänskliga rättigheterna är bokstavligen en förklaring, och därför inte rättsligt

bindande för staterna. Den har dock ett betydande politiskt och moraliskt inflytande. Allt sedan förklaringen antogs har den utgjort grunden för det internationella systemet för mänskliga rättigheter. Den har utgjort grundvalen för många bindande konventioner, däribland FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. De mänskliga rättigheterna har följaktligen blivit en del av folkrätten.

INTERNATIONELLA KONVENTIONER OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

De mänskliga rättigheterna skyddar människor och skapar därmed skyldigheter för statsledningen, regeringen och tjänstemännen.

Människorättskonventioner är internationella avtal som staterna har ingått. När en stat ratificerar, dvs. slutgiltigt godkänner, bekräftar och sätter i kraft en konvention, förbinder sig staten att ta på sig de skyldigheter som konventionen bestämmer om. Staterna ska respektera och skydda individens rättigheter samt främja tillgodoseendet av rättigheterna i praktiken. Merparten av världens stater har förbundit sig till internationella människorättskonventioner.

YTTRANDE- OCH ÅSIKTSFRIHET

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 19.

Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt inrymmer frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna skyddar rätten till yttrande- och åsiktsfrihet. Yttrande- och åsiktsfriheten garanterar oss alla rätten att ha åsikter och uttrycka dem fritt, utan statlig inblandning. Till denna frihet hör rätten att uttrycka åsikter vid demonstrationer eller med hjälp av skrivelser, medier, internet eller konst. Yttrande- och åsiktsfriheten är en viktig rättighet i alla samhällen. Vi behöver ett fritt utbyte av idéer för att så många åsikter som möjligt ska bli hörda. Om yttrande- och åsiktsfri-

heten begränsas kommer det att påverka hur mycket viktig information vi har tillgång till och hur våra rättigheter respekteras. Utan denna rättighet är det svårare att försvara också andra mänskliga rättigheter.

Yttrande- och åsiktsfriheten är viktig för oss alla också som individer. Våra åsikter och tankar gör oss till människor. En människa som hindras från att uttrycka sig förbjuds också att uttrycka sin personlighet.

Människorättskonventionerna tillåter inskränkningar i yttrandefriheten endast i avgränsade fall. I många länder är till exempel rasistiskt eller annars diskriminerande tal förbjudet i lag. Yttrandefriheten får begränsas endast i sådana situationer där det är nödvändigt. Nödvändiga skäl är till exempel skyddandet av människor eller folkgrupper, nationell säkerhet, den allmänna ordningen, folkhälsan eller moralen.

Yttrande- och åsiktsfriheten garanteras också i följande fördrag:

- FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, artikel 19
- FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 13

FRIHETEN ATT DELTA I FREDLIGA MÖTEN OCH SAMMANKOMSTER

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 20.

1. *Var och en har rätt till frihet i fråga om fredliga möten och sammanslutningar.*
2. *Ingen får tvingas att tillhöra en sammanslutning.*

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna garanterar oss rätten att samlas och bilda föreningar. Friheten att delta i fredliga sammankomster innebär rätt att sammanträda på offentliga platser för en gemensam sak. Det kan handla exempelvis om möten, strejker eller demonstrationer. Rätten innebär att man har en rättighet att delta i

fredliga sammankomster tillsammans med andra utan att behöva vara rädd för att bli anhållen eller trakasserad av polisen. Myndigheterna är skyldiga att underlätta ordnandet av fredliga sammankomster och polisen ska garantera såväl demonstranternas som allmänhetens säkerhet.

Frihet i fråga om fredliga möten och sammanslutningar garanteras också i följande fördrag:

- FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, artikel 21
- FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 15

FÖRBUD MOT DISKRIMINERING

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 2.

Var och en är berättigad till alla de rättigheter och friheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt.

Vi har alla rätt till likabehandling. Det innebär att vi alla har rätt till alla mänskliga rättigheter, oavsett hur vi ser ut, varifrån vi kommer, vilket språk vi talar, vad vi gör, hur vi tänker eller vem vi älskar. Ingen får diskrimineras på grund av en personlig egenskap. Förbudet mot diskriminering innebär att staten har ansvar att se till att dess verksamhet inte direkt eller indirekt diskriminerar någon viss grupp av människor eller orsakar mer skada för vissa människor än för andra. Motsatsen

till diskriminering är likabehandling. För att allas rättigheter ska tillgodoses är det därför viktigt att beakta varje individs utgångspunkter och de möjligheter eller begränsningar dessa medför med avseende på utövandet av rättigheterna. Diskriminerade individer eller grupper kan därmed få hjälp genom särskilda åtgärder, så att de kan utöva sina rättigheter på samma villkor som andra.

Förbudet mot diskriminering garanteras också i följande fördrag:

- FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, artikel 26
- FN:s konvention om ekonomiska och sociala rättigheter, artikel 2
- FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 2

RÄTTEN TILL RÄTTVIS RÄTTEGÅNG

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 10.

Var och en är på samma villkor berättigad till en rättvis och offentlig förhandling vid en oberoende och opartisk domstol vid prövningen av hans eller hennes rättigheter och skyldigheter och av varje anklagelse om brott mot honom eller henne.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 11.

1. Var och en som är anklagad för brott har rätt att betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld lagligen har fastställts vid en offentlig rättegång, där personen åtnjuter alla rättssäkerhetsgarantier som behövs för hans eller hennes försvar.

2. Ingen får fällas till ansvar för en gärning eller underlåtenhet som inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell lag vid den tidpunkt då den begicks. Det får inte heller utmätas strängare straff än vad som var tillämpligt vid den tidpunkt brottet begicks.

Vi har alla rätt till en rättvis rättegång, vare sig vi blivit utsatta för brott eller misstänks för en brottslig gärning. Avsikten med en rättvis rättegång är att garantera ett rättvist och offentligt hörande i en oberoende och självständig domstol inom en rimlig tidsperiod. En rättvis rättegång ska försäkra att en oskyldig människa inte döms. Hot, utpressning eller våld hör inte hemma i en rättvis rättsprocess. Bevismaterialet bör också insamlas på ett rättvist och transparent sätt. Domare, nämndemän och andra myndigheter bör vara opartiska. Rättegången bör ske inom en rimlig tidsperiod och dess parter ska ha möjlighet att

presentera bevis. En rättvis rättegång utgår ifrån att personen är oskyldig, om inte annat bevisas. Den åtalade har rätt till rättshjälp, ifall personens tillgångar inte räcker till ett privat rättsbiträde. Det spelar ingen roll om personen åtalas för snatteri eller mord – alla har rätt till en rättvis rättegång.

Rätten till en rättvis rättegång garanteras också i följande fördrag:

- FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, artikel 9
- FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 40

OCKUPATION

Haagkonvention angående lagar och bruk i lantkrig, Bilaga till konventionen: Reglemente angående lagar och bruk i lantkrig, artikel 42.

Ett område anses vara ockuperat, då det samma faktiskt befinner sig under den fientliga arméns herravälde.

Ockupationen omfattar endast de områden, å vilka detta herravälde upprättats och kan utövas.

Med ockupation avses en situation där en stat (helt eller delvis) tar över kontrollen över en annan stat. Under historiens gång har många ockupationer skett i samband med krigsföring, men också under fredstid. En ockupation betyder emellertid inte att den ockuperade makten skulle ansluta delar av den andra staten i sig. Ockupationer är ofta tillfälliga och de upphör då den ockuperande makten retirerar från området eller ett fredsavtal sluts där villkoren för fred definieras. Fredsvillkoren kan omfatta att de ockuperade områdena ansluts till den andra staten.

Internationella avtal kring krigets regler och skyddet av civila förutsätter att den ockuperande staten respekterar människors rättigheter i det ockuperade området. Det omfattar även respekt för civilas heder, rätten till familj, seder och religion. Människor bör behandlas på ett humant sätt och skyddas från våld och hot. Människors rättigheter får endast begränsas tillfälligt, om de utgör ett hot mot statlig säkerhet.

Den ockuperande makten har inte rätt att förflytta människor i området någon annanstans eller ta med sig människor från den egna staten till det ockuperade området. De som är bosatta i det ockuperade området och utlänningar har emellertid rätt att lämna landet om de så önskar. Den ockuperande makten har inte heller rätt att kollektivt straffa den civila befolkningen för våldsamheter utförda av enskilda människor eller grupper.

Krigets viktigaste regler

- Civila, sjukvårdspersonal, biståndsarbetare, skadade, kapitulerade och andra som inte deltar i stridigheterna är skyddade.
- Att rikta anfall mot civila är ett krigsbrott.
- Civila ska ha rätt till skydd från krigets faror och få den hjälp de behöver.
- De krigande parterna måste göra sitt yttersta för att undvika att skada civila eller deras hem. Att förstöra det som civila behöver för sin överlevnad, så som vattenkällor och skördar, är förbjudet.
- Alla sjuka och sårade har rätt till vård, oberoende vilken sida de tillhör.
- Det är inte tillåtet att angripa sjukvårdspersonal som ägnar sig åt humanitärt arbete, sjuktransportfordon eller sjukhus.
- Det råder förbud mot tortyr och förnedrande behandling av fångar.
- Fångar måste få mat och vatten och tillåtas kommunicera med anhöriga.
- Det finns begränsningar för vapen och taktiker som får användas i krig för att undvika onödigt lidande.
- Våldtäkt och andra former av sexuellt våld i samband med väpnade konflikter är förbjudna.

Källa: FRK Även kriget har regler-utbildningsmaterial¹

¹ Finlands Röda Kors Även kriget har regler-utbildningsmaterial: <https://sroppimateriaalit.fi/web/site-29701/state-jurdimbreiwe6mi/front-page>

ÖVNINGAR

UPPGIFT: VILKA RÄTTIGHETER TILLGODOSES INTE?

Lämpar sig för grupper av alla storlekar

Tid ca 15–20 minuter (beroende på hur du vill utföra övningen)

Vad behöver du? Sammanfattningen över mänskliga rättigheter (s. 28) och personberättelserna (s. 8, 10). Dessa finns också i elevmaterialet på webben.

Övningen lämpar sig bäst som en del av arbetet med personberättelserna, innan eleverna börjar skriva brev eller kort. Den är delad i två delar. I den första delen behandlas berättelserna ur ett etiskt perspektiv och gruppen reflekterar kring hurdana brister som fanns i bemötandet av människan eller människorna. I den andra delen kopplas resonemanget ihop med artiklarna i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Om du vill kan du ha en kortare övning genom att välja någondera del.

Frågorna 1 och 2 nedan samt en sammanfattning av förklaringen om de mänskliga rättigheterna finns också i elevmaterialet på webbplatsen.

Förklara att denna uppgift behandlar verkliga människors berättelser. Dela sedan in eleverna i mindre grupper på ca 4 personer och be dem diskutera i 5–10 minuter en person (eller båda) som figurerar i berättelserna. Ställ följande stödfråga:

1. På vilket sätt blir personen dåligt bemött?

Dela därefter ut en lista över de rättigheter som antagits i FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna. Alternativt kan du visa listan med en videoprojektor eller dokumentkamera. Be eleverna att i grupp i 5–10 minuters tid fundera på följande fråga:

2. Vilka rättigheter i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna tillgodoses inte för den berörda personens del?

Du kan berätta för eleverna att en del människorättskränkningar skrivs ut i berättelserna. Det är emellertid också möjligt att en del rättigheter inte tillgodoses för personens del till följd av att andra rättigheter uteblir. Alla mänskliga rättigheter är beroende av varandra.

För genomgången av uppgiften kan du be eleverna skriva upp vilka saker de identifierat och sedan gå runt och titta på andras svar. Tillsammans kan ni diskutera till exempel följande frågor:

- Fick andra gruppers svar er att tänka på någon rättighet eller något som ni vill lägga till på er egen lista?
- Hittar ni någon rättighet som ni inte tycker att borde finnas på listan? Varför inte?
- Varför har ni valt just den här rättigheten eller artikeln?
- Var det svårt att identifiera vilka rättigheter som hade kränkts?
- Vad bör staten och myndigheterna göra för att den berörda personens situation ska åtgärdas?
- Vad kan vi som grupp göra för att staten i fråga bättre ska iaktta mänskliga rättigheter, som tillhör alla?

UPPGIFT: HUR FÖRSVARAS MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER?

Lämpar sig för grupper av alla storlekar

Tid ca 15–20 minuter (beroende på hur du vill utföra övningen)

Vad behöver du? Sammanfattningen över mänskliga rättigheter (s. 28) pennor, papper

Avsikten med den här övningen är att hjälpa eleverna att granska sin vardag och sin omgivning med tanke på vilka rättigheter som tillgodoses och vilka som inte gör det, och förstå hur och varför dessa rättigheter försvaras.

1. Dela in eleverna i grupper på fyra eller fem, och ge varje grupp ett tomt papper. Be grupperna välja en rättighet som de vill försvara. De kan välja rättigheten från sammanfattningen av FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna, eller så kan gruppen tänka ut en egen sak eller rättighet som är viktig för dem i deras vardag.

2. När grupperna har valt sina rättigheter, tala om för dem att den rättighet de valt nu fråntas dem. Be grupperna reflektera över följande frågor:
 - Hur känns det att förlora sin rättighet?
 - Varför tycker de att den här rättigheten är viktig eller värd att försvara?
 - Hur kan de själva försvara tillgodosendandet av denna rättighet i sin egen omgivning eller i sitt eget land?
 - Vilka åtgärder kan de vidta för att försvara rättigheten som de har valt? (Tex. ordna en manifestation, blogga, grunda en aktivistgrupp)

Be grupperna skriva ner svaren på papper och säg att de ska presentera sina svar för resten av gruppen.

3. När grupperna har beslutat vilka åtgärder de kunde vidta, be varje grupp kort berätta vilken rättighet de valt, varför de valde just den och hur de skulle försvara den. Skriv upp de föreslagna åtgärderna, så att alla ser dem. Fråga eleverna:
 - Vem kunde de få stöd av och hur? (T.ex. en lärare, skolans anställda, myndigheterna osv.)
 - Hurdana utmaningar kunde eleverna stöta på? Vad eller vem kunde stå i vägen för dem?
 - Varför och hur kunde någon försvåra deras agerande? Skulle de fortsätta försvara rättigheten trots allt?
 - Vad är det värsta som kunde hända dem, om de trots allt skulle besluta sig för att försvara den valda rättigheten?
 - Vad kunde få dem att fortsätta försvara rättigheten i fråga, trots alla svårigheter?

UPPGIFT: JANNA JIHAD, DET OCKUPERADE PALESTINSKA OMRÅDET

 Lämpar sig för grupper av alla storlekar

 Tid 20–60 minuter (beroende på hur du vill utföra övningen)

 Vad behöver du? Sammanfattningen över mänskliga rättigheter (s. 28), sammanfattningen över barnkonventionen (s. 29–30), kort med vardagliga situationer (s. 32), kort med barns rättigheter (s. 31), bakgrundsmaterialet om det ockuperade palestinska området (s. 9), Jannas berättelse (s. 8)

I den här uppgiften bekantar sig eleverna med barns rättigheter och vardagen för palestinska Janna Jihad. Målet med uppgiften är att eleverna lär sig empati och fördjupar sin förståelse för hur barns rättigheter tillgodoses i den egna vardagen och i palestinska barns liv. Uppgiften har två delar, och dessa kan utföras tillsammans eller var för sig.

Notera att uppgiftens teman och berättelserna är svåra och kan ge upphov till reaktioner bland deltagarna. Reservera tid att på ett tryggt sätt diskutera tankar och känslor.

DEL 1: BARNS RÄTTIGHETER I VARDAGEN

1. Börja med att diskutera mänskliga rättigheter tillsammans med gruppen. Vad vet deltagarna om mänskliga rättigheter? Bekanta er tillsammans med FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.
2. Berätta att FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna och människorättskonventionerna tryggar allas rättigheter, också barns. Den finns emellertid en separat barnkonvention, som garanterar speciella rättigheter för barn. Barnens rättigheter omfattar alla barn och unga under 18 år. Syftet med dem är att skydda barnen, se till att barn hörs och blir hörda, och förse barn med de bästa förutsättningarna för framgång i livet
3. Dela in deltagarna i små grupper och ge varje grupp åtta kort med barns rättigheter och åtta kort med vardagliga situationen. Berätta att de rättigheter som listas på korten är bara en del av rättigheterna i barnkonventionen.

Be grupperna kombinera rättigheterna med korten om vardagliga situationer. Det finns många möjliga kombinationer.

4. Gå tillsammans igenom hur deltagarna kombinerade sina kort och varför.
5. Efter att ni kombinerat korten ber du deltagarna att bland korten välja fyra rättigheter, som blivit tillgodosedda för dem i dag. Därefter avlägsnar du en av rättigheterna och ber gruppen tillsammans diskutera följande fråga:

- Hur skulle deras dag ha varit om rättigheten i fråga inte skulle ha blivit tillgodosedd i dag?
- På vilket sätt skulle deras liv vara annorlunda om den här rättigheten överhuvudtaget inte skulle tillgodoses?
- Hur påverkar förvägandet av den här rättigheten hur andra rättigheter uppfylls? Om du till exempel inte får röra dig fritt kan du inte heller ta dig till skolan.

6. Avsluta med att berätta att människorättsprinciper också gäller barns rättigheter. Var och en har rätt att bli behandlad på ett rättvist sätt och har rätt att fatta beslut som berör det egna livet. Dessa rättigheter är universella, alltså tillhör de oss

alla överallt i världen. Rättigheterna är också odelbara och beroende av varandra, vilket innebär att alla rättigheter är lika viktiga och sammanlänkade. Ingen har rätt att frånta oss våra rättigheter

Berätta att staten är förpliktad att skydda, verkställa och respektera barns rättigheter. Det innebär att staten bör skydda barn exempelvis från våld och annan skadlig verksamhet samt försäkra att lagar och myndigheternas verksamhet tar barns rättigheter i beaktande. Alla barn får ändå inte sina rättigheter respekterade på alla håll i världen. Syftet med den här uppgiften är att bekanta sig med Jannas berättelse och hennes arbete för barnets rättigheter.

Läs slutligen ett utdrag av Jannas tankar:

"Jag blev journalist som sjuåring, då jag insåg att människor inte har någon aning om den verklighet vi barn lever i under Israels militära ockupation. Många vet inte att våra rättigheter kränks dagligen; att de gör intrång på vår barndom dagligen."

DEL 2: JANNA JIHADS BERÄTTELSE

7. Bekanta er med situationen på det ockuperade palestinska området med hjälp av bakgrundsmaterialet. Du kan visa upp hela texten för klassen eller läsa högt.
8. Dela sedan in barnen i små grupper. Be grupperna läsa Jannas berättelse. Alternativt kan ni titta på videon om Janna.²
9. Dela sedan sammanfattningen över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna eller sammanfattningen över barnkonventionen till grupperna.

Be grupperna diskutera följande frågor:

- Fanns det något som överraskade dem i Jannas berättelse?
- Vilka människorättskränkningar eller kränkningar mot barnets rättigheter utsattes Janna och de andra barnen i hennes hemby för?
- Hur påverkas Jannas och de andra barnens liv av det faktum att Israel inte respekterar eller skyddar palestinska barns rättigheter?
- Hur tror ni att de känner sig?
- Vilka känslor väcker det hos dig?

10. Gör tillsammans upp en lista på de människorättskränkningar som Janna och andra palestinska barn på det ockuperade palestinska området utsätts för på grund av att Israel inte skyddar deras rättigheter.

Berätta att Israel ratificerat konventionen om barnets rättigheter men inte anser den gälla barn i det ockuperade palestinska området. Det här leder till att palestinska barn diskrimineras.

11. Reflektera tillsammans över följande frågor:

- Hur tror du att palestinska barn känner sig då de vet att de diskrimineras och att deras rättigheter inte respekteras?
- Hurdana känslor väcker diskrimineringen hos dig?
- Vad har du lärt dig av Jannas berättelse och hur kan du själv försvara dina egna rättigheter?

12. Berätta att Janna måste vara speciellt stark och modig då hon lever under omständigheter där den som jobbar för jämlika rättigheter straffas. Att Janna är både ett barn och människorättsförsvarare utsätter henne för fara. Janna är tvungen att konstant vara rädd för fysiskt våld och tortyr, straffrättsliga åtgärder mot hennes samfund eller att dras inför en opartisk militärdomstol. Hennes rätt till yttrandefrihet, fredliga möten och utbildning är konstant under hot.

13. Berätta slutligen för deltagarna att de har möjlighet att skriva eller rita solidaritetskort för Janna och de andra palestinska barnen och vädja till israeliska myndigheter att skydda palestinska barn.

.....

² Videon hittas på adressen: <https://www.amnesty.fi/sv/brevmaraton-for-skolor/material/>

UPPGIFT: MIKITA ZALATAROU, BELARUS

 Lämpar sig för grupper av alla storlekar

 Tid 20–60 minuter (beroende på hur du vill utföra övningen)

 Vad behöver du? Rättvisa rättegångar (s. 33), När är en rättegång rättvis (s. 37), Barns rättigheter i rättssystemet (s. 38), berättelsen om Mikita Zalatarou (s. 10), pennor/klistermärken, post-it-lappar (två färger)

I den här uppgiften bekantar sig eleverna med principer för rättvis rättegång och belarusiska Mikita Zalatarous berättelse. Målet med uppgiften är att eleverna lär sig empati och fördjupar sin förståelse för hur barnets rättigheter tillgodoses i den egna vardagen och i Mikitas liv. Uppgiften har två delar, och dessa kan utföras tillsammans eller var för sig.

Notera att uppgiftens teman och berättelserna är svåra och kan ge upphov till reaktioner bland deltagarna. Reservera tid att på ett tryggt sätt diskutera tankar och känslor.

DEL 1: RÄTTVIS RÄTTEGÅNG

1. Placera ut bilderna och berättelserna som ingår i En rättvis rättegång-bilagan runt om i klassen. Be deltagarna gå runt i klassen och läsa berättelserna. Be deltagarna rita ett kryss eller lägga ett klistermärke på linjen enligt hur rättvis eller orättvis de upplever respektive berättelse.
2. Diskutera tillsammans omröstningens resultat. Fråga deltagarna:
 - Hur rättvis eller orättvis var respektive berättelse?Be deltagarna jämföra berättelserna sinsemellan.
3. Dela ut bilagan När är en rättegång rättvis?. Dela ut post-it-lappar i olika färger. Berätta för deltagarna att de kan använda sig av det utdelade materialet som bakgrund till följande uppgift.
4. Be deltagarna gå runt i klassen bland berättelserna som fästs på väggen. Den här gången ska de på post-it-lappar ta ställning till följande frågor:
 - Färg 1: Vilka principer för rättvisa rättegångar har åsidosatts i berättelsen?
 - Färg 2: Hur skulle de själv känna sig om de var i samma situation som personen i berättelsen?

5. När var och en fyllt i sina post-it-lappar, be deltagarna diskutera följande frågor:

- Respekterades Mikita Zalatarous rätt till en rättvis rättegång?
- Hurdan inverkan har det haft på hans liv?
- Har han några ytterliga rättigheter och borde han behandlas annorlunda för att han är barn?

Berätta att en människa må vara åtalad eller dömd för vilket brott som helst, men ändå måste personens rättigheter respekteras, så som rätten till en rättvis rättegång. Därtill omfattas barn som misstänks för brott av särskilda rättigheter och bör behandlas på ett annat sätt än vuxna brottsmisstänkta. Dessa rättigheter tryggas i FN:s barnkonvention.

DEL 2: MIKITA ZALATAROUS BERÄTTELSE

6. Dela in deltagarna i mindre grupper. Dela ut Mikita Zalatarous berättelse till varje grupp, tillsammans med bilagan om Barns rättigheter inom rättssystemet. Berätta att bilagan handlar om barns rättigheter och hur de ska skyddas av rättssystemet.

Be grupperna titta på listan och märka ut vilka rättigheter eller vilket skydd som inte erbjöds Mikita.

Alternativt tillvägagångssätt: läs upp rättigheterna i listan en och en, och be deltagarna sträcka upp handen vid varje rättighet som inte uppfyllts för Mikitas del.

7. Be deltagarna reflektera kring följande frågor

- Mikita är ett barn. Kränktes någon av hans rättigheter?
- Hur påverkar dessa kränkningar hans liv?
- Hur skulle det kännas om samma skulle hända dig? Hur skulle det ändra ditt liv?

Gå igenom gruppens reflektioner tillsammans.

8. Berätta att i det här fallet har Mikitas mänskliga rättigheter och rätten till en rättvis rättegång kränkts, och särskilt barnets rättigheter blivit åsidosatta. På grund av detta kräver Amnesty att Mikita frigges och garanteras en rättvis rättegång som tar i beaktande barnets rättigheter.

9. Avsluta med att berätta om möjligheten att skriva och/eller rita solidaritetshälsningar till Mikita och vädja till Belarus riksåklagare att frigöra Mikita och ordna en ny rättvis rättegång.

UPPGIFTERNAS BILAGOR

BILAGA: SAMMANFATTNING AV FN:S ALLMÄNNA FÖRKLARING OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

MEDBORGERLIGA RÄTTIGHETER OCH FRIHETER

Rätt till liv, frihet från tortyr och slaveri, åsikts- och religionsfrihet, rätt till icke-diskriminering.

1. Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter
2. Förbud mot diskriminering
3. Rätt till liv, frihet och personlig säkerhet
4. Förbud mot slaveri och tvångsarbete
5. Förbud mot tortyr
15. Rätt till nationalitet

LAGLIGA RÄTTIGHETER

Oskyldig tills motsatsen bevisats, rätten till rättvis rättegång och förbud mot godtyckligt anhållande, häktning eller landsförvisning.

6. Rätt att erkännas som en person i lagens mening
7. Likhet inför lagen
8. Rätt till verksam hjälp mot rättighetskränkningar
9. Förbud mot att godtyckligt anhållas, hållas fängslad eller landsförvisas
10. Rätt till rättvis rättegång
11. Oskyldig till dess att skuld lagligen har fastställts vid en offentlig rättegång
14. Rätt till asyl

SOCIALA RÄTTIGHETER

Rätt till utbildning, rätt att bilda familj, rätt till hälsovård och fritid.

12. Rätt till skydd för privat- och familjelivet
13. Rätt att fritt förflytta sig och välja bostadsort inom statens gränser
16. Rätt att ingå äktenskap och bilda familj
24. Rätt till vila och fritid
26. Rätt till utbildning

EKONOMISKA RÄTTIGHETER

Rätt att äga egendom, rätt till arbete, bostad och tillräcklig levnadsstandard.

17. Rätt att äga egendom
22. Rätt till social trygghet
23. Rätt till arbete
25. Rätt till en tillräcklig levnadsstandard

POLITISKA RÄTTIGHETER

Rätt att delta i politiskt beslutsfattande, rätt till frihet i fråga om fredliga möten och sammanslutningar.

18. Rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet
19. Rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet
20. Rätt till frihet i fråga om fredliga möten och sammanslutningar
21. Rätt att delta i offentlig verksamhet och politiskt beslutsfattande

KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätt att delta i samhällets kulturella liv.

27. Rätt att delta i samhällets kulturella liv
28. Rätt till ett internationellt system där dessa rättigheter och friheter till fullo kan förverkligas
29. Skyldighet att respektera andras rättigheter
30. Inga rättigheter som anges i förklaringen får omintetgöras

BILAGA: SAMMANFATTNING AV BARNKONVENTIONEN

Källa: Unicef³

1. Varje människa under 18 år räknas som barn.
2. Barnets rättigheter gäller alla barn. Inget barn får diskrimineras på grund av barnets eller dess föräldrars egenskaper, åsikter eller ursprung.
3. Vid alla beslut som rör ett barn ska barnets bästa prioriteras.
4. Staterna ska förverkliga de rättigheter som fastställs i Barnkonventionen.
5. Staterna ska respektera föräldrars och andra vårdnadshavares ansvar, rättigheter och skyldigheter i anslutning till barnets fostran.
6. Varje barn har rätt till liv. Staterna ska trygga bästa möjliga förutsättningar för att barnet ska överleva och utvecklas i egen takt.
7. Varje barn ska registreras omedelbart efter födseln. Barnet har från födseln rätt till ett namn och medborgarskap. Barnet har rätt att veta vilka föräldrar det är och i första hand bli vårdad av dem.
8. Ett barn har rätt att behålla sin identitet, sitt medborgarskap, sitt namn och sina släkterelationer.
9. Ett barn har grundläggande rätt att leva tillsammans med sina föräldrar, förutsatt att barnet har det bra och tryggt med dem. Ett barn som inte bor med sina föräldrar har rätt att träffa och hålla regelbunden kontakt med båda föräldrarna. Ifall det inte är bra för barnet att träffa föräldrarna kan umgänget förhindras.
10. Om barnet och dess föräldrar har hamnat i olika länder, är det statens plikt att i positiv anda och utan dröjsmål behandla en ansökan om familjeåterförening.
11. Staten ska hindra olovligt bortförande av ett barn från ett land till ett annat.
12. Barnet har rätt att fritt uttrycka egna åsikter i alla frågor som rör hen. Barnets åsikter ska beaktas med hänsyn till dess ålder och mognadsgrad.
13. Barnet har rätt att uttrycka sin åsikt förutsatt att detta inte kränker andras rättigheter. Barnet har rätt att ta emot information.
14. Barnet har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Den vägledning föräldrarna ger barnet i detta sammanhang ska respekteras.
15. Barnet har rätt att bli medlem i föreningar och verka i dem.
16. Barnet har rätt till privatliv, hemfrid och brevhemlighet. Barnets heder eller anseende får inte kränkas.
17. Barnet har rätt att få tillgång till information via till exempel tv, radio och tidningar. Staten ska uppmuntra massmedierna att producera material som stöder barnets välfärd och utveckling. Barn ska skyddas mot material som kan ha skadlig inverkan.
18. Föräldrarna har det primära och gemensamma ansvaret för barnets fostran. Föräldrarna ska fungera i enlighet med barnets bästa. Staten ska stöda föräldrarna i deras uppgift.
19. Barnet ska skyddas mot alla former av våld, försummelse och utnyttjande.
20. Ett barn som inte kan bo med sina föräldrar har rätt till särskilt skydd och stöd från statens sida. I sådana fall ska man beakta kontinuiteten i barnets fostran, och ta hänsyn till barnets etniska, religiösa och språkliga bakgrund.
21. Adoption kan komma i fråga om det ur barnets synvinkel är det bästa alternativet.

³ <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet-2/barnkonventionen-i-korthet/>

22. Staten ska skydda flyktingbarn och se till att rättigheterna som anges i denna konvention förverkligas för dem.
23. Ett barn med funktionsnedsättning ska ges särskild omvårdnad och bör få åtnjuta ett fullvärdigt och gott liv.
24. Ett barn har rätt till bästa möjliga hälsa och till den hälso- och sjukvård hen behöver.
25. Ett barn som placerats utanför sitt födelsehem har rätt till regelbunden översyn av grunderna för sin omvårdnad och placering
26. Ett barn har rätt till social trygghet.
27. Ett barn har rätt till den levnadsstandard som behövs för dess fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.
28. Ett barn har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning. Staten ska främja utbildning och studiehandledning på andra stadiet samt förebygga avbrott i studierna.
29. Utbildningen ska utveckla barnets individuella färdigheter, respekt för de mänskliga rättigheterna, för barnets föräldrar, den egna kulturen och för andra kulturer.
30. Ett barn som tillhör en minoritet eller urbefolkning har rätt till sitt eget språk, sin egen kultur och religion.
31. Ett barn har rätt till lek, vila och fritid, samt till att delta i konst- och kulturaktiviteter.
32. Ett barn får inte utföra arbete som kan hindra dess utbildning eller äventyra dess hälsa och utveckling.
33. Ett barn ska skyddas från narkotika.
34. Ett barn ska skyddas mot alla former av sexuellt utnyttjande.
35. Staterna ska förhindra handel med barn.
- Artiklarna 34 och 35: [se tilläggsprotokoll om handel med barn och utnyttjande av barn i prostitution och pornografi](#)
36. Ett barn ska skyddas mot alla former av utnyttjande.
37. Inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym eller förnedrande bestraffning. Frihetsberövande av ett barn får endast användas som en sista utväg och om så sker ska barnet behandlas humant och på ett sätt som beaktar behoven hos personer i dess ålder.
38. En person under 18 år får inte värvas till armén och inte heller delta i krigföring. Vid väpnade konflikter ska barn skyddas. (Åldersgränsen har höjts från femton till aderton i tilläggsprotokollet).
- [Artikel 38: se tilläggsprotokoll om barn i väpnade konflikter](#)
39. Ett barn som utsatts för övergrepp bör få hjälp till rehabilitering och social återanpassning.
40. Ett barn som brutit mot lagen eller misstänks för brott har rätt att behandlas på ett sätt som främjar barnets känsla av människovärde och som tar hänsyn till barnets ålder.
41. Ifall en stats nationella lagstiftning garanterar ett barn större rättigheter än vad barnkonventionen gör, ska de nationella lagarna följas.
42. Staten bör se till att alla medborgare är medvetna om barnets rättigheter.
43. FN:s kommitté för barnets rättigheter övervakar att denna konvention följs.
44. Staterna är skyldiga att regelbundet avge en rapport om i vilken utsträckning rättigheterna i barnkonventionen uppfylls.
45. Specialorganisationerna, UNICEF och de övriga FN-organen har rätt och skyldighet att utvärdera och främja genomförandet av konventionen.
46. – 54. Dessa artiklar behandlar hur man ansluter sig till konventionen, hur den träder i kraft och hur man föreslår en ändring av den.

BILAGA: KORT MED BARNS RÄTTIGHETER

ARTIKEL 13: RÄTT ATT UTTRYCKA SINA ÅSIKTER Barnet har rätt att uttrycka sin åsikt och dela sina känslor och åsikter genom tal, text, teckningar eller vilket annat medium som helst, förutsatt att detta inte kränker andras rättigheter.	ARTIKEL 24: RÄTT TILL HÄLSA Varje barn har rätt till bästa möjliga hälso- och sjukvård, rent dricksvatten, hälsosam mat och en ren och trygg omgivning. Alla barn och vuxna har rätt att ta emot information om hälsa och säkerhet.	ARTIKEL 6: RÄTT TILL LIV, ÖVERLEVNAD OCH UTVECKLING Varje barn har rätt till liv. Staterna ska trygga bästa möjliga förutsättningar för att barnet ska överleva och utvecklas.	ARTIKEL 14: RÄTT TILL TANKEFRIHET, SAMVETS- OCH RELIGIONSFRIHET Barnet har rätt att fatta beslut om sina egna tankar, åsikter och sin religion, dock utan att förhindra andra människor från att åtnjuta motsvarande rättigheter. Föräldrarna kan vägleda sitt barn under uppväxten till att använda denna rättighet på rätt sätt.
ARTIKEL 16: RÄTT TILL SKYDD AV PRIVATLIV Varje barn har rätt till integritet. Lagen bör skydda barnets privatliv, familj, hem, kommunikation samt heder och anseende från kränkningar.	ARTIKEL 31: RÄTT TILL VILA OCH LEK Varje barn har rätt till lek, vila och fritid, samt att delta i konst- och kulturaktiviteter.	ARTIKEL 27: RÄTT TILL ETT HUSHÅLL, KLÄDSEL OCH ETT TRYGGT HEM Ett barn har rätt till mat, klädsel och en trygg bostadsort för att kunna utvecklas på bästa möjliga sätt. Staten bör hjälpa familjer och barn som inte har råd till en nöjaktig levnadsstandard.	ARTIKEL 28: RÄTT TILL UTBILDNING Varje barn har rätt att gå i skola. Den grundläggande utbildningen bör vara kostnadsfri. Varje barn ska ha tillgång till andra stadiets utbildning och högskoleutbildning. Barn ska uppmuntras att högutbilda sig.

BILAGA: KORT MED VARDAGLIGA SITUATIONER

JAG ANVÄNDER SOCIALA MEDIER FÖR ATT BERÄTTA VAD JAG TÄNKER OM OLIKA SAKER	JAG KAN GÅ RUNT I MIN HEMSTAD UTAN ATT VARA RÄDD	JAG BEHÖVER INTE BERÄTTA ÅT LÄRAREN OM MITT PRIVATLIV	JAG HAR ETT TRYGGT HEM
JAG GÅR TILL LÄKAREN OM JAG ÄR SJUK	JAG TALAR FRITT OM MINA TROSFÖRE- STÄLLNINGAR	JAG TILLBRINGAR TID MED MINA KOMPISAR	JAG KAN GÅ I SKOLA OCH STUDERA

BILAGA: RÄTTVISA RÄTTEGÅNGAR

BERÄTTELSE 1: Mẹ Năm

Nguyễn Ngọc Như Quỳnh har alltid kämpat mot orättvisor. På internet är hon känd som Mẹ Năm, alltså "Moder Svamp". Hon är en av de mest inflytelserika bloggarna i Vietnam, där oliktankande ofta betraktas som ett brott.

Hon har utsatts för kontinuerliga trakasserier bara för att hon talat sanning och försvarat mänskliga rättigheter. På Facebook har hon delat artiklar om polisvåld och miljöfrågor, så som giftiga utsläpp från industrin som dödat tusentals fiskar, och kräver att missförhållandena åtgärdas. Hon har också varit med om att grunda ett oberoende nätverk med över tusen bloggare, vars avsikt är att stöda bloggarnas verksamhet.

I juni 2017 dömdes hon till tio års fängelse för att "sprida propaganda" mot staten. De skrala bevisen mot henne handlade om deltagande i demonstrationer, skrivandet av en rapport om personer som dött efter att dessa gripits av polisen och innehav av en diktsamling som anklagades för regeringskritiska åsikter. Som Mẹ Năm's mor konstaterar: "Min dotter har gjort normala saker i ett onormalt samhälle".

Mẹ Năm's hälsa har försvagats på ett oroande sätt under hennes fångenskap och hon har hungerstrejkat för att protestera mot sina eländiga fängelseomständigheter. Hennes stränga dom är en del av ett större försök att tysta ner oliktankande i Vietnam.

Nguyễn Ngọc Như Quỳnh är känd som Mẹ Năm, alltså "Moder Svamp".

HUR RÄTTVIST TYCKER DU ATT HON BEHANDLAS?

RÄTTVIST ← ① — ② — ③ — ④ — ⑤ → ORÄTTVIST

BERÄTTELSE 2: ATENA DAEMI

Som många andra människor i Iran har **Atena Daemi** drömt om att landet slutar använda sig av dödstraff. Hon kritiserade avrättningarna på Facebook och Twitter, delade ut flygblad och deltog i en fredlig demonstration i protest mot avrättningen av en ung kvinna.

Tyvärr kräver enkla gärningar som dessa mycket mod i Iran. Atenas aktivism användes som bevis för brottslig verksamhet och hon dömdes till sju års fängelse. Hon var med om en skenrättegång och dömdes för påhittade åtal, så som "sammankomst och konspirerande för att genomföra brott som riskerar den nationella säkerheten".

Hennes grymma behandling är ett exempel på Irans stränga åtgärder för att tysta ner människor som förespråkar ett mer rättvist Iran. Tiotals människor har fängslats och många andra övervakas, förs till förhör och blir inblandade i överlånga rättskamper, vilket tvingar dem att tåga.

Atena har misshandlats och hållits i en isolerad cell. Trots det fortsätter hon att kämpa för mänskliga rättigheter. Hon började hungerstrejka för att protestera mot sin förflyttning till ett fängelse, där hennes mänskliga rättigheter är alltmer hotade. Hennes hälsa har försämrats märkbart under fångenskapen.

Atena Daemi

HUR RÄTTVIST TYCKER DU ATT HON BEHANDLAS?

RÄTTVIST ← 1 2 3 4 5 → ORÄTTVIST

BERÄTTELSE 3: CARLOS RODRIGUEZ (FIKTIV)

Den 4 januari 2006 väcktes ett mordåtal mot Carlos Rodriguez. Två dagar senare hördes han i rätten. Han fick inte välja sin advokat, utan rätten utsåg ett ombud för honom. Advokaten hade aldrig tidigare försvarat en mordåtalad person. Även om advokaten försökte samla ihop bevismaterial för att försvara Carlos, kunde han inte föra fram avgörande information som skulle ha visat på Carlos oskuld. I rätten kunde polisen presentera bevis mot Carlos som samlats in redan flera månader innan Carlos greps. Carlos konstaterades vara skyldig och dömdes till döden.

Illustration

HUR RÄTTVIST TYCKER DU ATT HAN BEHANDLAS?

RÄTTVIST

ORÄTTVIST

BERÄTTELSE 4: MIKITA ZALATAROU

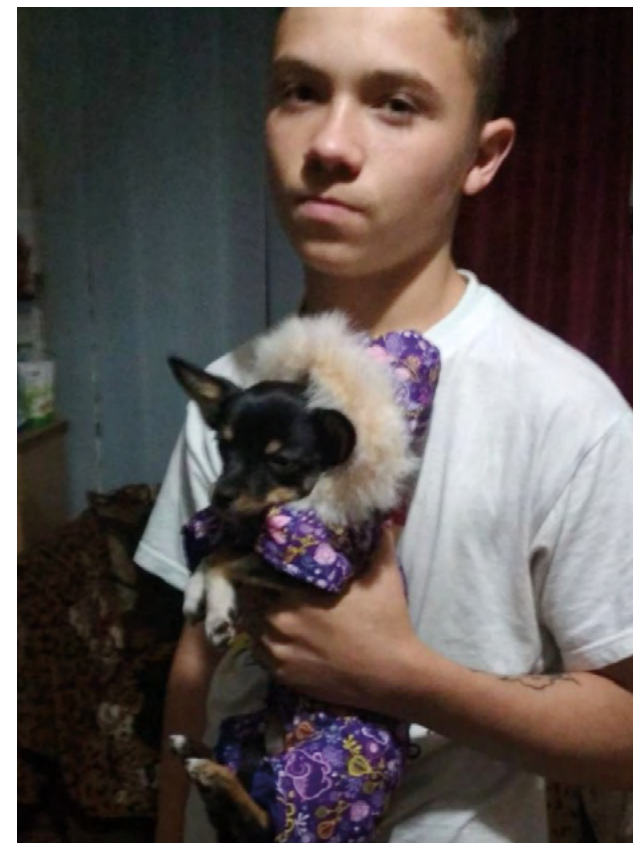
Mikita Zalatarou är en 17-årig tonåring från Belarus. Tidigare var han en vanlig ungdom som gillade att spela Minecraft och lyssna på rap-musik. Nu har han störtats in i en värld som är värre än det skräckinjagande riket Nether i hans älskade videospel.

Enligt hans pappa började allt i augusti i fjol, då 16-åriga Mikita stod och väntade på sin vän vid en busshållplats på huvudtorget i centrum av sin hemstad Homel. Där pågick samtidigt en fredlig demonstration mot resultatet i föregående dags presidentval. När polisen närmade sig demonstrationen började folkmassan skingras. Någon ropade åt Mikita att han också borde ge sig iväg, och då började han springa tillsammans med de andra.

Nästa dag dök poliserna upp bakom Mikitas hemdörr och han greps misstänkt för att ha

kastat en flaskbomb mot polisen. Mikita hölls i rannsakningsfängelse i sex månader. I samband med gripandet och under häktningstiden miss-handlades och torterades Mikita av polisen, och han slogs exempelvis med elektrisk batong. Mikita, som har epilepsi, har hållits i en isole-ringscell och han hade ingen rätt att ta emot besökare eller paket. Under rättegången förhördes Mikita utan advokat eller närvaro av en vuxen person.

Mikita dömdes för att ha arrangerat ett våldsamt upplopp och för användning av olagliga spräng-ämnen i samband med demonstrationen. Videomaterial från platsen visar ändå inte att Mikita skulle ha gjort sig skyldig till våldsamheter och inga medier har rapporterat om oroligheter där händelserna utspelade sig. Trots detta dömdes Mikita till fem år i ungdomsfängelse.

Mikita Zalatarou

HUR RÄTTVIST TYCKER DU ATT HAN BEHANDLAS?

RÄTTVIST

ORÄTTVIST

UPPGIFT: NÄR ÄR EN RÄTTEGÅNG RÄTTVIS?

Mänskliga rättigheter och rättegångar

Varje stat är förpliktad att ge rättvisa åt brottsoffer. Rättvisa skipas ändå inte om rättegången inte är rättvis. När myndigheter torterar eller annars utsätter människor för grym behandling eller då oskyldiga människor döms eller då rättegångarna är orättvisa lider hela rättssystemets trovärdighet. Om inte mänskliga rättigheter respekteras vid polisstationer, i förvaringsutrymmen, rätten eller fängelserna, har staten misslyckats med sin plikt och i sitt uppdrag att skydda mänskliga rättigheter.

RÄTTIGHETER INNAN RÄTTEGÅNGEN

En rättegång är rättvis endast om alla parter rättigheter respekteras under hela rättsprocessen. Följande rättigheter tillhör alla människor innan rättegången påbörjas:

- Rätt att invänta rättegång på fri fot (med vissa undantag)
- Rätt till information medan man är anhållen
- Rätt till rättshjälp, exempelvis en advokat
- Rätt att ha kontakt med yttre världen
- Rätt att med snabb tidtabell bli hörd i rätten efter att man blivit anhållen
- Rätt att ifrågasätta grunderna för anhållandet
- Rätt att vara med om rättegång inom en rimlig tid

RÄTTIGHETERNA UNDER RÄTTEGÅNGEN

Var och en har rätt till följande under rättegången:

- Rätt till jämlikt bemötande inför lagen och rätten
- Rätt till rättegång i en behörig, självständig, opartisk och lagenligt inrättad domstol.
- Rätt till en rättvis och offentlig förhandling
- Varje åtalad antas vara oskyldig, tills motsatsen bevisas (också före rättegången)
- Rätt att inte utsättas för påtryckningar för att avge ett erkännande eller erkänna skuld (också före rättegången)
- Bevismaterial som erhållits genom tortyr eller genom annan olämplig påtryckning kan inte användas under rättegången
- Ingen kan åtalas för en gärning som inte definierats brottslig i lagen då det förmodade brottet begicks
- Ingen kan åtalas två gånger för samma brott
- Rätt att bli hörd utan ogrundad fördröjning och få ett beslut
- Rätt att försvara sig själv personligen eller via ett rättsombud
- Rätt att vara närvarande under sin egen rättegång
- Rätt att kalla in vittnen till förhör
- Rätt att få se bevismaterialet mot sig själv
- Rättegångar bör vara rättvisa också i krissituationer och under väpnade konflikter
- Rätt till tolk och översättning (också före rättegången)
- Rätt att offentligt höra sin grundade dom inom en rimlig tid
- Förbud mot ogrundade straff
- Rätt att överklaga ett domstolsbeslut
- Rätt att inte vittna mot sig själv

BILAGA: BARNS RÄTTIGHETER UNDER RÄTTEGÅNGSPROCESSEN

Alla brottsåtalade eller -dömda barns rättigheter bör respekteras. Dessutom ska barn som åtalas eller dömts för brott behandlas på ett särskilt sätt jämfört med vuxna. Dessa rättigheter garanteras av FN:s konvention om barnets rättigheter.

ANHÅLLANDE, FÄNGSLANDE OCH RÄTTEGÅNG

Barn som åtalas för att ha brutit mot lagen har rätt till:

- Rätt till rättvist bemötande
- Rätt till rättshjälp som bekostas av staten
- Rätt att träffa sina vårdnadshavare eller andra personer som ansvarar för barnet genast efter anhållandet
- Rätt att vänta på rättegång på fri fot, ifall fängslande inte är absolut nödvändigt

I inget fall får barn torteras, utsättas för grym behandling eller tvingas att erkänna brottet. Under rättegången bör barnet få stöd av sin familj och sin advokat.

Under rättegången bör domaren ta i beaktande barnets ålder och dess behov, och se till att barnet blir hört på ett rättvist sätt.

STRAFF

Barn får aldrig dömas till döden eller till fängelse på livstid. Fängelsestraff bör utfärdas endast i särskilda situationer och som sista alternativ. Fängelsestraffet bör också vara det kortaste möjliga. Barn får inte straffas på ett sätt som får dem att gå fysiskt eller psykiskt illa. När det handlar om minderåriga förövare är det viktigt att främja deras sociala överlevnad och motarbeta att de gör sig skyldiga till fler brott. I stället för fängelse kan en minderårig person dömas till exempel till ungdomsstraff, som inkluderar övervakning, uppgifter som främjar den ungas sociala liv och funktionsförmåga samt stöd och handledning.

RÄTTIGHETER I FÄNGELSET

När ett barn hamnar i fängelse bör följande faktorer beaktas:

- Barnet ska ha rätt att hålla kontakt med sin familj och sitt rättsbiträde
- Barn får inte hållas i samma utrymme tillsammans med vuxna fångar
- Barn får inte straffas fysiskt
- Barn får inte vägras basförnödenheter, som mat
- Barn får inte torteras eller utsättas för grym behandling
- Barn ska ha möjlighet att tillbringa tid med andra barn i fängelset
- Barn får inte hållas i isoleringscell
- Barn ska ha rätt att fortsätta sina studier
- Vid behov ska barnet ha tillgång till hälsovård för att hållas friskt

A photograph of two young women from behind, holding up bunches of white daisy flowers. They are standing in front of a multi-story building with many windows. The image has a blue tint. A large blue banner with white text is overlaid in the center.

BREV OCH SOLIDARITETSHÄLSNINGAR

ANVISNINGAR FÖR ATT SKRIVA BREV

Det är bra att reservera minst 25 minuter för brevskrivandet. Ofta har eleverna inte tidigare skrivit brev av den här typen till myndigheterna. Vi har sammanställt följande anvisningar för att göra uppgiften lättare. Man behöver ändå inte ta anvisningarna alltför bokstavligen. Det viktigaste är att eleverna skriver brevet på ett sätt som känns naturligt för dem. Personliga meddelanden har ofta den största inverkan. **Observera att man i breven ska använda ett sakligt och respektfullt språk.**

Så här skriver du ett effektivt appellbrev för mänskliga rättigheter:

1. För fram följande i ditt brev:

- För vem skriver du?
- Vad har hänt personen i fråga?
- Varför har det skedd kränkta personens mänskliga rättigheter?
- Vad kräver du att ska göras för att situationen ska bli bättre?

2. **Använd en respektfull och lugn ton** i ditt brev. Kränkningar av de mänskliga rättigheterna känns ofta absurda, men vi vill att vi tas på allvar. Skriv ditt brev med antagandet att läsaren har sunt förnuft.

3. **Använd dig av Amnestys anvisningar och information** om den hotade individen eller gruppen i brevet. Fakta hjälper läsaren att känna igen det fall du skriver om.

4. **Använd din egen röst.** Våra krav får större effekt när många olika människor lägger fram dem ur sitt eget perspektiv. I din hälsning kan du hänvisa till något som har hänt i ditt eget liv, såsom "Som mamma till två barn vet jag ..." eller "Som studerande upplever jag att ...". För fram Amnestys krav genom vad du själv känner och tycker.

5. **Motivera dina krav med hänvisning till folk-rätten**, inte till politiska åsikter. De mänskliga rättigheterna grundar sig på folkrätten och på internationella konventioner samt på de skyldigheter som följer av dem. Det är inte effektivt att lägga fram politiska påståenden eller argument. Tvärtom kan det ibland vara till mer skada än nytta.

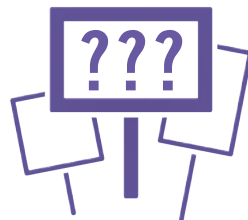
6. **Berätta hur situationen för de mänskliga rättigheterna kan förbättras.** Du kan till exempel hänvisa till sådana traditioner i mållandet som kan främja tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna. Försök uppmuntra läsaren att stöda de mänskliga rättigheterna.

7. **Visa ett personligt intresse** för det land du skriver till. Om du har besökt landet eller bekantat dig med dess kultur eller historia, berätta om det.

8. **Håll ditt brev kort och koncist.** De flesta appellbrev rymmer på en sida. Också ett brev på två eller tre meningar kan vara mycket effektivt.

9. **Underteckna brevet med ditt eget namn. Du kan också skriva din skolas namn och kontaktuppgifter i brevet, så blir ditt brev trovärdigare.**

10. **Det kan hända att du får svar** på ditt brev. Vi önskar att du skickar en kopia av svaret till oss på Amnesty till adressen Sanduddsgatan 7 A, 00100 Helsingfors.

VANLIGA FRÅGOR

Varför ska jag skriva till just de här personerna?

Den här gången ber vi dig skriva till specialkommittén som bevakar tillgodoseendet av barns rättigheter vid Israels parlament och riksåklagaren i Belarus. Enligt Amnestys utredningar har dessa personer en nyckelroll när det gäller att åstadkomma förändringar.

Hur mycket måste jag berätta om mig själv?

Det bästa är att ange hela sitt namn, för det visar att brevet är äkta och personligt. Om du vill kan du också skriva med bara förnamnet. Om du vill göra det möjligt för mottagaren att svara på brevet, använd skolans adress. Att lämna korrekta uppgifter gör Amnestys verksamhet transparent.

Ska jag nämna Amnesty International i mitt brev?

Du kan själv bestämma om du vill skriva som privatperson eller som en del av Amnestys internationella kampanj.

Ska jag skriva mitt brev för hand?

Både maskinskriven och handskriven text går bra. Det viktigaste är att du skriver brevet och skickar det, om du vill.

Borde jag skriva på ett främmande språk?

Vi uppmuntrar dig att skriva på ett främmande språk. Om det känns svårt, kan du också skriva på ditt modersmål. I mallbrev (s. 42-47) samt i avsnittet Ord och termer s. 48-49) får du hjälp med att skriva på ett främmande språk.

Är det farligt att underteckna brev med sitt namn? Kan den stat dit jag skickade mitt brev neka mig inresa?

Vi har aldrig hört att så skulle ha skett. Tusentals Amnesty-anhängare undertecknar brev utan problem. Om du som privatperson eller i ditt arbete har nära kontakter med ett visst målland, kan du för säkerhets skull låta bli att skriva brevet till just det landet.

Vad händer när brevet skickats iväg?

Ibland kommer det svar på brevet, men det kan också hända att just ditt brev inte får svar. Ditt brev är ändå viktigt. Om du får svar ber vi dig skicka en kopia till Amnesty International.

Hur får jag i fortsättningen information om de människor som vi skriver för?

Amnesty Internationals finländska sektion skickar ett tackbrev till skolorna i början av år 2022. Där berättar vi hur stort deltagandet i brevskrivarmaratonen blev och vilken inverkan kampanjen haft tills dess.

Vad kostar det att posta brevet?

Breven och korten skickas till Amnesty Internationals finländska sektions kontor, som vidarebefordrar dem till de ansvariga myndigheterna och berörda parterna. Amnesty Internationals finländska sektion betalar portot.

DETALJERAT EXEMPELBREV

Det här exempelbrevet kan användas som modell för appellbrevet.

1. Officiell titel och mottagarens adress
2. Brevets datum och avsändares adress
3. Formell hälsningsfras
4. Inledning som anger brevs syfte
5. Åtgärder och följder som skribenten önskar sig se
6. Noggrann beskrivning av åtgärder som behövs för att målen ska nås
7. Respektfull avslutningsfras
8. Din underskrift – den kan ha mer betydelse än du tror!

- 1

H.E. Hun Sen Prime Minister Kingdom of Cambodia 2
41 Russian Federation Blv
Phnom Penh
Cambodia
- 2

Alex Citizen
Street 1
10000 City
Country
9 May 2012
- 3

Dear Prime Minister,
- 4

I am writing to express my grave concern regarding the arbitrary arrest and mistreatment of 13 women human rights defenders in Phnom Penh on May 22, 2012.
- 5

I respectfully urge the Cambodian government to vacate these convictions and release these 13 women, who have been imprisoned solely for expressing their views and engaging in peaceful assembly.
- 6

I call on the Cambodian government to unconditionally release these women immediately. Finally, I ask the Cambodian government to take the necessary steps to protect the fundamental rights to freedom of expression and peaceful assembly in Cambodia.
- Thank you for your attention to these urgent matters.
- 7

Sincerely,
- 8

Alex Citizen

EXEMPELMENINGAR:

I am disappointed ...

– Jag är besviken ...

***For me freedom of expression
is important because ...***

– För mig är yttrande- och åsikts-
friheten viktig för att ...

As a young person myself ...

– Som en ung person ...

EXEMPELMENINGAR

***I feel that the human rights of
Janna Jihad are not respected
because ...***

– Jag upplever att Janna Jihads
männsliga rättigheter inte respek-
teras eftersom ...

APELLBREV FÖR JANNA JIHAD

Chair, Committee for the Rights of the Child, The Knesset,
Committee for the Rights of the Child,
Kiryat Ben Gurion,
Jerusalem,
Israel 9195016

Ditt namn

(Här kan du skriva din skolas
adress eller ange din grupp)

Bästa medlem av Israels parlament / Dear Knesset member

1. Berätta något som gör brevet personligt. Du kan berätta varför du är upprörd över Janna Jihads bemötande. Du kan också berätta något om dig själv.
2. Påminn mottagaren om statens skyldighet att respektera barnets rättigheter samt yttrande- och åsiktsfriheten och friheten att delta i fredliga sammankomster. Du kan berätta varför du tycker att Janna Jihads rättigheter inte respekteras.
3. Berätta att du vill att myndigheterna i Israel

KRAVEN PÅ SVENSKA

- Slutar diskriminera Janna Jihad
- Låter det skydd som garanteras av FN:s Barnkonvention också omfatta palestinska barn i ockuperade palestinska områden

KRAVEN PÅ ENGELSKA

- End the discrimination against Janna Jihad
- Extend the protection provided by the Convention on the Rights of the Child to Palestinian children in the Occupied Palestinian Territories

Högaktningsfullt /
Yours Sincerely,

Ditt namn

EXEMPELMENINGAR:*I am disappointed ...*

– Jag är besviken ...

As a young person myself ...

– Som en ung person ...

EXEMPELMENINGAR:*I feel that the human rights of Mikita Zalatarou are not respected because ...*

– Jag upplever att Mikita Zalatarous mänskliga rättigheter inte respekteras eftersom ..

APPELLBREV FÖR MIKITA ZALATAROU

Prosecutor General of the Republic of Belarus
 Ul. Internatsionalnaya 22
 220030 Minsk
 Belarus

Ditt namn

(Här kan du skriva din skolas
 adress eller ange din grupp)

Bästa riksåklagare / Dear Prosecutor General

1. Berätta något som gör brevet personligt. Du kan berätta varför du är upprörd över hur Mikita Zalatarou bemötts. Du kan också berätta något om dig själv
2. Påminn åklagaren om statens skyldighet att respektera barnets rättigheter samt människors rätt till rättvisa rättegångar. Du kan berätta varför du tycker att Mikita Zalatarous rättigheter inte respekteras.
3. Berätta att du vill att myndigheterna i Belarus

KRAVEN PÅ SVENSKA

- Frigör Mikita Zalatarou
- Garantera honom en ny rättvis rättegång avsedd för unga förbrytare, som följer internationella normer

KRAVEN PÅ ENGELSKA

- Release Mikita Zalatarou
- Ensure that he gets a fair trial that meets international justice standards for children

Högaktningsfullt /
 Yours Sincerely,

Ditt namn

ANVISNINGAR FÖR SOLIDARITETSHÄLSNINGAR

Solidaritetshälsningarna skickas direkt till personerna som upplevt kränkningar av sina mänskliga rättigheter. Avsikten är att visa dem vårt stöd och berätta att vi tänker på dem. Många av personerna som tagit emot hälsningar har berättat att hälsningarna gett dem mod och hopp i svåra situationer.

Eftersom korten är avsedda att stöda och uppmuntra dessa människor, är det önskvärt att de skrivs på något av de språk som nämns i anvisningarna. Språkravet är ändå inte absolut – uppmuntrande hälsningar kan också skrivas på svenska eller något annat språk; huvudsaken är att de skrivs.

Ifall solidaritetshälsningarna känns svåra att skriva, kan ni – om det finns tid – tillsammans i klassen fundera på vad ni vill säga. Du kan ställa eleverna följande frågor och skriva svaren på tavlan:

- Vad kunde ni få mottagaren att känna sig starkare?
- Hur kunde ni genom er hälsning visa att ni stöder mottagaren?
- Hur kunde ni i er hälsning berätta att ni tycker att det är viktigt att respektera de mänskliga rättigheterna?
- Hur kunde ni visa ert stöd och ge hopp med hjälp av ord, bilder eller fotografier?

I hälsningen kan man också berätta om sitt eget liv och varför man känner att saken är viktig. Under kampanjens gång får kampanjens målpersoner ta emot tiotusentals hälsningar och många har sagt att de försöker läsa alla hälsningar. För den som vill skilja sig från mängden lönar det sig att skriva på ett modigt och personligt sätt.

När ni skriver solidaritetshälsningar kan ni antingen använda färdiga mallar som ni har fått av Amnesty eller pyssla ihop egna kort. Utöver text får ni gärna använda er av bilder, färger, klistermärken – bara fantasin sätter gränser.

SOLIDARITETSHÄLSNING TILL JANNA JIHAD

ENGELSKA

Stay strong, Janna. The fight goes on and your efforts have not been in vain.

You are not alone!

We are thinking of you!

You have inspired me to defend human rights / children's rights!

I / We support you and all the Palestinian children!

SVENSKA

Var stark, Janna. Kampen fortsätter och dina ansträngningar har inte varit förgäves.

Du är inte ensam!

Vi tänker på dig!

Du har inspirerat mig att fortsätta försvara de mänskliga rättigheterna / barns rättigheter!

Jag/Vi stöder dig och alla palestinska barn!

Att notera

Janna är mycket aktiv i sitt samfund och ordnar frivilligverksamhet för barn. Hon spelar ukulele och lär sig att spela gitarr. Hon gillar traditionella palestinska Tatreez-handarbeten och att dansa, särskilt traditionell palestinsk Danka-dans. Hon spelar basket i skolans basketbolls-lag. Hon använder sig av fotografier och videor i sin aktivism, och med hjälp av dem berättar hon vad som händer i hennes hemby på sociala medier.

Du kan skriva Janna ett sporrande meddelande eller rita eller pyssla en bild eller ett kort där du visar henne ditt stöd. Bilderna kan också delas på Jannas Facebook-sida på adressen: www.facebook.com/Janna.Jihad.

Du kan skriva en hälsning på engelska, svenska, arabiska eller vilket språk som helst.

SOLIDARITETSHÄLSNING TILL MIKITA ZALATAROU

ENGELSKA

Stay strong, Mikita!

You are not alone!

We are thinking of you!

You deserve justice!

SVENSKA

Var stark, Mikita!

Du är inte ensam!

Vi tänker på dig!

Du förtjänar rättvisa!

Att notera

Mikita gillar rapmusik och har en BMX-cykel. Han gillar också videospel, speciellt Minecraft.

Om du spelar Minecraft kan du skapa en värld inom spelet som du tror kunde pigga upp Mikita och föra bort tankarna från fängelset. Du kan skriva ut en bild på din värld och skicka den till Mikita.

Mikita och hans familj är inte politiska aktivister. De är bara en familj som hamnat mitt i det politiska kaoset i sitt land. Ta alltså inte ställning till de politiska händelserna i Belarus när du skriver till Mikita.

Du kan skriva en hälsning på engelska, svenska, belarusiska eller vilket språk som helst.

ORDLISTA

SVENSKA – ENGELSKA

Regering – Government

Dåligt bemötande – Mistreatment

Kränkning av de mänskliga rättigheterna –
Human rights violation

Människorättskonvention – Human rights treaty

Uttrycka – Express

Folkrätten, internationell rätt – International law

Barns rättigheter – Children's rights

Godtycklig – Arbitrary

Definiera, bestämma – Define

Rätt, rättvisa – Justice

Berättigande, grund – Justification

Grundlig utredning – Thorough investigation

Anhålla – Arrest

Solidaritet – Solidarity

Skydda – Protect

Förbud mot diskriminering – Non-discrimination

Jämlikhet – Equality

Verkställa, genomföra – Enforce

Utredning – Investigation

Kräva, uppmana – Urge

Kräva, vädja – Call on

Vädja, appellera – Appeal

Skyldighet, plikt – Responsibility, obligation

Vädjan, appell – Petition

Omedelbart – Immediately

FN (Förenta nationerna) – UN (United Nations)

FN:s konvention om barnets rättigheter –
United Nations Convention on the Rights of the
Child

**FN:s allmänna förklaring om de mänskliga
rättigheterna** – United Nations Universal
Declaration of Human Rights (UDHR)

JANNA JIHAD

Armén – Military

Mötesfrihet– Freedom of Assembly

Husrannsakan – Raid

Tårgaskanister – Tear gas canister

Olaglig bosättning – Illegal settlement

Västbanken – West Bank

Ockupation – Occupation

Det ockuperade palestinska området – Occupied Palestinian Territory / Occupied Paletinian Territories (OPT)

Anhålla – Arrest

Yttrande- och åsiktsfrihet – Freedom of Expression

Militärlagstiftning – Military law

Militärdomstol – Military court

Diskriminering – Discrimination

Kontrollstation – (Military) checkpoint

Överdimensionerad användning av maktmedel – Excessive use of force

MIKITA ZALATAROU

Internationella normer – International standards

Tortyr – Torture

Förhöra – Interrogate

Oroligheter – Mass unrest

Olagliga explosiva ämnen – Illegal explosives

Upplopp – Mass disorder

Ungdomsfängelse – Child educational prison colony

Rättvis rättegång – Fair trial

Rätt till en rättvis rättegång – Right to a fair trial

Gripande – Arrest

Flaskbomb – Molotov cocktail

Straff – Punishment

Att frige – Release

Våld – Violence

FEEDBACK

FEEDBACKSFÖRMULÄR (FÖR ELEVER)

Skola och klass:

Datum:

Bedöm lektionen på skalan

1 (av annan åsikt) – 5 (av samma åsikt):

Jag fick ny kunskap om mänskliga rättigheter och hur man påverkar i samhället 1 2 3 4 5

Jag fick ny information om Amnestys verksamhet 1 2 3 4 5

Lektionens innehåll var lätt att förstå 1 2 3 4 5

Jag lärde mig nya färdigheter 1 2 3 4 5

Jag fick tillräckligt med handledning och stöd för att skriva brev eller kort 1 2 3 4 5

Undervisningen var tydlig 1 2 3 4 5

Uppgifternas svårighetsgrad var lämplig för mig 1 2 3 4 5

Jag vill delta i brevskrivarmaraton också nästa år 1 2 3 4 5

Lektionen ökade mitt intresse för mänskliga rättigheter 1 2 3 4 5

För vem skrev du brevet?

Varför valde du just den personen?

Vad var intressant med lektionen?

Vad var ointressant?

Vilka nya saker lärde du dig?

Skulle du vara intresserad att aktivt verka för mänskliga rättigheter i din skola?

- a. Ja
- b. Nej
- c. Kanske

Hurdan verksamhet kunde du tänka dig att delta i? Ringa in dina val.

- a. Att ställa fram bord med appeller
- b. Vara med i skolans människorättsgrupp
- c. Underteckna appeller på webben
- d. Bli medlem i Amnesty
- e. Representera Finland på Amnestys ungdomskonferens
- f. Vara verksam i lokalgruppen på din hemort

Tack för din feedback!

FEEDBACKSFÖRMULÄR (FÖR LÄRARE)

Vi hoppas att du som avslutning på lektionen besvarar följande frågor och skickar blanketten till Amnesty. Din feedback är viktig för oss, så att vi kan utveckla brevskrivarmaraton i framtiden.

Skolans namn, läroämne och årskurs:

Datum:

1. Ringa in det lämpligaste alternativet:

1 (av annan åsikt) – 5 (av samma åsikt)

Brevskrivarmaraton var lätt att genomföra..... 1 2 3 4 5

Brevskrivarmaraton motsvarade mina förväntningar 1 2 3 4 5

Eleverna intresserade sig för sakinnehållet 1 2 3 4 5

Sakinnehållet hade lämplig svårighetsgrad för eleverna 1 2 3 4 5

Eleverna intresserade sig för brevskrivandet 1 2 3 4 5

Brevskrivandet var av lämplig svårighetsgrad för eleverna 1 2 3 4 5

Lektionens svårighetsgrad var lämplig för eleverna 1 2 3 4 5

Jag fick tillräckligt med stöd för att genomföra brevskrivarmaraton..... 1 2 3 4 5

Materialet var ett bra stöd i genomförandet av lektionen 1 2 3 4 5

Brevskrivarmaraton inspirerar mig att fortsätta behandla temat..... 1 2 3 4 5

Jag vill genomföra brevskrivarmaraton också nästa år 1 2 3 4 5

Vad tyckte du om brevskrivarmaratons material? Fanns det något i materialet som inte fungerade?

Hur väl går lektionen ihop med läroplanen? Hur kunde den ännu bättre motsvara läroplanen i ditt läroämne?

Vill du genomföra brevskrivarmaraton på nytt nästa år? Varför, varför inte?

Hur fick du veta om Amnestys brevskrivarmaraton?

Tack för din feedback!

MED ORD SKAPAS FÖRÄNDRING. TILLSAMMANS ÄR VI STARKA.

